

Skötselplan för naturreservatet Norra Vätterns skärgård

**Planen är upprättad hösten 2005 och efter mindre
komplettering fastställd i december 2005**

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET NORRA VÄTTERNNS SKÄRGÅRD

Senast uppdaterad 2005-11-08.

BESKRIVNINGSDDEL

1. Bakgrund och förutsättningar

Beslut om bildande av reservatet har tagits i tre etapper 1973, 1974 och 1986. Besluten har fattats efter sådana överenskommelser med markägarna som inte medfört krav på inträngsersättningar. Enligt besluten är syftet med reservaten *”att för kännedomen om landets natur samt för allmänhetens friluftsliv bevara en större sötvattensskärgård fri från bebyggelse och andra former av exploatering. Genom reservatbildningen skall förutsättningar skapas för en sådan kanalisering av friluftslivet att områdets natur inte onödigtvis förslits”*

Skötselplan för etapp 1 + 2 utarbetades 1974 och fastställdes 1975. Skötselplanen för etapp 3 utarbetades 1975 men kunde fastställas först 1986. Skötselplanernas allmänna målsättning är *”Att bibehålla hällmarkstallskogen samt all övrig från sjön synlig skogsvegetation. Att underlätta allmänhetens möjligheter att besöka och vistas i området med vederbörligt hänsynstagande till känsligt växt- och djurliv”*

Skötselplanerna har under dessa 30 resp. 19 år inte varit föremål för utvärdering av effekter eller måluppfyllelse och har inte heller reviderats med hänsyn till nya kunskaper och värderingar inom naturvården.

Inför utarbetandet av den nu aktuella skötselplanen har en kunskapsammanställning och inventering gjorts av bl a vissa fågelarter, skogstillståndet, slitage orsakat av besökare samt av antalet besökare i reservatet. Med detta som grund har en utvärdering gjorts av effekterna av skötseln samt av uppfyllelsen av intentionerna i syftet med reservatet samt i skötselmålen. Rapporten från denna inventering och utvärdering har lagts som en bilaga till den nya skötselplanen. (*Alternativt redovisats i en särskild rapport.*)

En av förutsättningarna vid upprättandet av den nya skötselplanen har varit att den skall kunna fastställas utan att ändringar görs i reservatbesluten vilket bl a innebär att syftet med reservatet står fast.

Huvuddelen av reservatet ingår i Ekopark Vättern som avsattes av Sveaskog AB år 2004. En förutsättning vid arbetet med ny skötselplan har varit att naturreservatets skötselplan och ”ekoparksplanen” samordnas och att ansvarsfördelningen mellan Länsstyrelsen och Sveaskog klarläggs i fråga om skötseln av området. Den preliminära överenskommelse som nu träffats innebär att länsstyrelsen genom skötselplanen svarar för målsättning, genomförande, finansiering och uppföljning av frågor som hitintills hanterats inom naturreservatet dvs djurliv, anordningar för

besökare och lagtillsyn Sveaskog å sin sida svarar genom ekoparksplanen för målsättning, planering, genomförande, finansiering och uppföljning av den naturskogsbiologiskt motiverade restaureringen av områdets skogar som ekoparksbeslutet innebär men som inte varit en förutsättning vid naturreservatets bildande.

1.1 Planmässiga ställningstaganden utöver reservatet och ekoparken.

- Riksintresse för naturvård sedan 1970-talet Del av område RNT 01 Vättern .
- Riksintresse för det rörliga friluftslivet sedan 1970-talet Del av område RFT 01 Tiveden..
- Natura 2000-område anmält till EU i regeringsbeslut 1997.

1.2 Syfte med naturreservatet

Syftet med reservatet är *"att för kännedomen om landets natur samt för allmänhetens friluftsliv bevara en större sötvattensskärgård fri från bebyggelse och andra former av exploatering. Genom reservatbildningen skall förutsättningar skapas för en sådan kanalisering av friluftslivet att områdets natur inte onödigtvis förslits"*

2. Beskrivning av bevarandevärden

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Norra Vätterns skärgård
Objektnummer	18 02 020
Skyddsform	Naturreservat
Län	Örebro
Kommun	Askersund
Förvaltare	Länsstyrelsen
Markägare	Sveaskog AB, Industrifastigheter i Hammar AB

Markslag och naturtyper (ha)

Skogsmark	647 ha
Västlig taiga (9010)	521 ha
- naturlig gammal tallskog	222 ha
- naturlig gammal granskog	235ha
- naturlig gammal blandskog	53 ha
- lövbrännor	1 ha
- brandfält	10 ha

Sötvatten / oligo-mesotrof sjö (3130) 1639 ha

Prioriterade bevarandevärden:

Markslag	Skog.. Sötvatten
Naturtyper	Hällmarkstallskog, klippstränder, klarvattensjö, skärgård
Strukturer	Gamla träd, död ved, strandhällar.
Arter	Fiskgjuse, storlom, berguv, lärkfalk
Friluftsliv	Skärgårdsupplevelse
Natura2000 område	Natura2000:SE 0240045, västlig taiga (9010), oligomesotrofa sjöar (3130), stensimpa (1163), Fiskgjuse (A094), Storlom (A002), Berguv (A215)

2.2 Historik och nuvarande mark- och vattenanvändning

Den del av Vätterns skärgård som ingår i naturreservatet har sedan mycket lång tid ägts av tre stora markägare. En del har sedan minst mitten av 1800-talet ägts av Hammars gård som varit samägt med Hammars Glasbruk. En annan del har sedan många hundra år varit en del av Stjärnsunds slotts marker vilka efter enskilda ägare fram till mitten av 1900-talet har ägts först av Uppsala Universitet sedan av Sveaskog AB. Den tredje och största delen har under många hundra år varit en del av Aspa Bruks skogar och sedan början av 1980-talet ingått i det statliga markinnehavet, nu genom Sveaskog AB.

Dessa tre stora markägare har var för sig haft en politik som inneburit att inte upplåta mark för fritidshus. Därför finns inom skärgården inte ett enda fritidshus bara resterna av de två torp som funnits på de båda Aspöarna. Utöver torpens brukningsmarker har slätter och bete också förekommit på många andra öar vilket framgår av att flera namn på äng och lada finns kvar på de ekonomiska kartorna.

Den dominerande markanvändningen har dock varit skogsbruk. Skogens läge ute på öarna som de senaste 50 åren varit en försvårande faktor för skogsbruk har tidigare varit en fördel då transporter över vatten varit enklare och mindre resurskrävande än över land. På Stora Aspön har funnits flera hästjärnvägar för att underlätta transporterna ned till vattnet och flottläggningen.

Efter andra världskrigets kristidsavverkningar av brännved har de skogliga aktiviteterna varit låga med undantag för ett stort antal slutavverkningar som utfördes under 1970- och 80-talen då virket transporterades i land med färja. Sannolikt gjordes mycket lite gallringar under denna tid eftersom transportkostnaderna var så höga.

Besluten om bildande av naturreservat 1973, 1974 och 1986 grundades på överenskommelser med markägarna utan att ersättning utgick och innehöll inte förbud mot skogsavverkning, bara anpassning. Genom Sveaskogs beslut om bildande av Ekopark Norra Vättern och ställningstagandena i förslaget till ekoparksplan kommer Sveaskog att under närmaste 50-årsperiod helt avstå från andra avverkningar än de som utförs för att snabba på utvecklingen mot naturskogar som kan lämnas till fri utveckling.

2.3 Naturförhållanden

Vätterns skärgård ligger intill den stora nordost – sydvästliga förkastning som avgränsar de stora djupa ute i sjön från de grundare vattnen på 5 – 15 metes djup i skärgården. Inom skärgårdsdelen finns flera små förkastningar med samma riktning som den stora. De har skapat en kuperad berggrund med höjdryggar i förkastningarnas riktning. Den senaste inlandsisens rörelseriktning har varit från nordväst vilket format släta isslipade klippor på den sidan öarna medan de sydostvända sidorna är branta, blockrika och innehåller en del morän.

Det av förkastningar och inlandsis skapade mönstret finns även på de större öarna men inne på dem finns ofta stora sänkor med djupa moränlager, Berggrunden består uteslutande av granit med stor andel av röd fältspat vilket ofta gör att våta strandklippor lyser varmt röda. Den sortens berggrund är svårvittrad och ger upphov till magra förhållanden för växtligheten. Det är bara inne i de stora moränsänkorna som marken är bördigare, och särskilt då på delar av Stora Aspön där inslag av lundflora finns. Enn annan typ av områden med förhöjd näringstillgång är trädfria hållmarker på öar och uddar som periodvis fungerat som fågelskär och genom spillningen fått en ökad näringstillgång som visar sig genom en rikedom på gräs och örter .

Skogen på öar och holmar upplevs av de flesta som besöker skärgården som om den består nästan helt av hållmarkstallskogar med allt från enstaka låga tallar till välslutna tallskogar med sammanhängande mattor av renlavar. Denna typ av skogar dominerar längs stränderna och särskilt mot nordväst, det håll varifrån inlandsisen rörde sig. De större öarnas inre delar domineras dock av granskogar på växtkraftig mark i så stor utsträckning att den totala bilden av reservatets skogar blir överraskande, med granskog som vanligaste biotop.

Sammantaget består reservatets skogar till ca 55% av växtkraftiga granskogar på boniteter upp till G30 och högre. De produktiva tallskogarna på svagare mark upptar 25% medan resterande 20% består av hållmarker med så få och så låga träd att de är skogliga impediment.

Skogsbeståndens ålder varierar enligt Sveaskogs indelningshandlingar mellan 12 och 171 år. En stor grupp är unggranskogar som etablerats efter avverkningar för 18-30 år sedan. En annan grupp är yngre skogar i åldern 30 – 60 år som planteras efter avverkningar eller på övergivna odlingsmarker. Tillsammans upptar dessa yngre, kulturpräglade skogar ca 20 % av reservatet medan resten är äldre skogar som bara till en mindre del varit föremål för skogliga åtgärder de senaste 50 åren och därför börjar ha betydande inslag av naturskog. De flesta mindre öarna har skogar av varierande ålder oftast med ett fåtal mycket gamla tallar inväxta i yngre bestånd med en struktur som tyder på plockhuggningar vid olika tidpunkter för länge sedan.

Fågellivet i skärgården är inte speciellt art- eller individrikt beroende på den låga fiskproduktionen i Vätterns klara vatten. Karaktäristiska fågelarter som finns i skärgården är fiskgjuse, storlom, småskrake, storskrake och knipa. Storskarv (mellanskarv) förekommer allmänt men häckar inte närmare reservatet än ca 10 km. Havsörn visar sig regelbundet men inte under sådana förhållanden som antyder försök till häckning. Lärkfalk och berguv häckar i reservatet. Bland hackspettarna förekommer både mindre och tretåig hackspett.

Däggdjuren i skärgården är inte rikligt förekommande. Älg och rådjur förekommer periodvis och simmar eller går på isen mellan land och öar. Mindre däggdjur som hare, räv, grävling och mård förekommer mera permanent och följer de allmänna svängningarna i populationen för respektive art. Mården tex har haft en mycket stark stam när räven varit nedpressad av skabb. Kanske är det mårdens predation då som lett till att alla fiskgjusbon på de stora öarna övergivits och häckningen nu finns ute på de minsta öarna.

Av Vätterns kända och skyddsvärda fiskarter röding, sik och siklöja är det bara den senare som förekommer inne i skärgården. Här är det vanliga fiskar som gädda, gös och abborre som drar till sig yrkesfiskets och fritidsfiskets intresse. Inplanteringen av signalkräfta för ca 30 år sedan har resulterat i ett mycket starkt bestånd som nu bl a står för huvuddelen av yrkesfiskets fångstvärden och som via olika upplåtelse lockar många fler fritidsfiskare än alla fiskarter tillsammans.

2.4 Områdets bevarandevärden

2.4.1 Kulturhistoriska bevarandevärden.

Saknas nästan helt eftersom utnyttjandet varit extensivt med bara lite åkerbruk, en del slätter och bete samt unyttjande av skogsprodukter vilket tillsammans bara lämnat rester av två torpställen och några hästjärnvägar och flottlägningsplatser för virket. Fisket har varit landbaserat och inte lämnat några mer påtagliga spår. En blockgrotta på Stora Däkholmen, Smen's koja, uppges ha använts för övernattning av fiskare. Frånvaron av kulturlämningar bidrar tillsammans med den totala frånvaron av fritidshus till den höga graden av orördhet.

2.4.2 *Biologiska bevarandevärden*

Barrskogarna, främst hållmarkstallskogarna som är de mest naturliga och opåverkade och en del granskogar i 120-årsåldern på mycket högproduktiv mark. Bortsett från några av de största öarna där avverkning skett på sammanlagt ca 126 ha fram tills för ca 15 år sedan har de senaste avverkningarna skett under andra världskriget vilket innebär fri utveckling under minst 60 år i huvuddelen av området. Redan under första året av Ekoparken har Sveaskog naturvårdsbränt en yta på 9.7 ha och röjt bort unggran på 25 ha ungskog.

De särskilt skyddsvärda fågelarterna är fiskgjuse, storlom och berguv - alla upptagna i EU's fågeldirektiv- samt lärkfalk. Karaktärsfåglar för sjötypen som förekommer allmänt är småskrak och storskrak medan tärnor, mås och trut är förhållandevis fåtaliga utan att vara hotade. Etablering av mellanskarv och havsörn som häckfåglar inom reservatet är inte osannolik under den närmaste 10-årsperioden.

Av Vätterns karaktäristiska och skyddsvärda fiskarter som röding, öring, sik och siklöja är inga beroende av reservatets relativt grunda vatten. Stensimpan hör däremot hemma i dessa vatten.

2.4.3 *Bevarandevärden för friluftsliv.*

En stor obebyggd och barrskogsdominerad sötvattensskärgård med stor andel attraktiva klippstränder och ett extremt rent, klart vatten. Ett lättillgängligt område för dem som har tillgång till båt i Vättern men som för övriga ställer krav på båtuthyrning eller andra särskilda anordningar för att över huvud taget vara tillgängligt.

Vid oregelbundna och fåtaliga tillfällen ett toppobjekt för långfärdsåkning på skridskor och annan isспорт som lockar besökare från hela Mellansverige.

Det fria handredskapsfisket gör reservatet tillgängligt för fritidsfiske men det mest attraktiva fisket efter röding och lax sker utanför reservatet. Den för ca 30 år sedan inplanterade signalkräftan skapar förutsättningar för omfattande fiske som rätt organiserat kan ge många fler uppskattade besöksdagar än i dag men enbart på fiskevattenägarnas villkor. Biologiskt är signalkräftan inte något önskvärt tillskott i Vättern men nu går det inte att motverka eller bli av med den. För friluftslivet är den en tillgång som kan utnyttjas utan biologiska tveksamheter under förutsättning att naturförhållandena i övrigt inte störs.

2.5 Källförteckning

Thomas Öberg. 1970 Naturvårdsinventering av nordvästra Vätterns öar och stränder

Erik Degerman, Tomas Erkman . 2004 De stora blå... - Väner-Vättern-Mälaren-Hjälmaren

Länsstyrelsen 1974: Skötselplan för naturreservatet Norra Vätterns skärgård (etapp1-2)

Länsstyrelsen 1975: Skötselplan för del av naturreservatet Norra Vätterns skärgård (etapp 3)

Hammars hembygdsförening 1971/1986 Berättelsen om Hammars kommun

Sveaskog/Rune Andersson 2005. Ekoparksplan Vättern (i koncept okt 2005)

PLANDEL

3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i fyra skötselområden vilka utgår från den skötsel som skall genomföras. Skötselområdena är:

1. Äldre skogar inklusive bergimpediment som uppfyller kraven på "västlig taiga"
2. Yngre skogar som i dag inte uppfyller kraven på "västlig taiga"
3. Vattenområden
4. Friluftsliv med anläggning och skötsel av anordningar för besökare

Skötselområde 1. Skogsmark -Västlig taiga 521 ha

Beskrivning

Skogen i de områden som hör till denna grupp består till uteslutande del av äldre barrskogar. Allt från magra hållmarker med enstaka tallar som inte når 10 meters höjd via mer normala hållmarkstallskogar och tallskogar på morän till gamla granskogar på mycket växtkraftig mark med stor andel granar över 30 m.

Av de gamla skogarna är lite drygt hälften granskog och resten tallskog men i övergångszonerna finns oftast vad som bäst kan beskrivas som barrblandskogar med inslag av en hel del löv, vanligen gamla aspar och björkar. Lövdominerade skogar utgör en mycket liten del ofta i form av små lövbrännor.

Åldern på skogsbestånden i den här gruppen varierar från ca 60 år upp till 170 år enl Sveaskogs indelningshandlingar. De yngsta delarna är ofta små områden som avverkats för bränsleändamål under andra världskriget. Huvuddelen av de här bestånden har inte varit föremål för skogliga åtgärder under den senaste 50-årsperioden.

Bränder inom små områden, främst i standnära lägen, har förekommit de flesta år sedan reservatet bildades och skall ha varit ännu vanligare innan dess. De flesta av dessa små bränder har orsakats av besökare i skärgården. Som en första insats i restaureringen mot naturskog gjorde Sveaskog en naturvårdsbränning på 9,7 ha år 2005.

Mål

Sveaskogs mål för dessa äldre skogar är enligt ekoparksplanen att en del av bestånden skall få utvecklas fritt från nuvarande förhållanden. Den andra delen av bestånden skall bli föremål för restaureringsåtgärder i form av naturvårdsbränning, röjning eller avverkning som ökar variationen och påskyndar utvecklingen mot naturskog. Bränder skall återges funktionen som en viktig faktor i den skogliga dynamiken inom stora delar av dessa gamla skogar.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppfyllda:

- Utbredningen av västlig taiga (9010) är 521 ha.
- Fiskgjuse (A094), lärkfalk och berguv (A215) häckar regelbundet inom området.
- Skogsbestånden lämnats till fri utveckling eller varit föremål för restaureringsåtgärder med inriktning mot naturskogsförhållanden i enlighet med intentionerna i Sveaskogs ekoparksplan.

Skötselåtgärder:

- Restaureringsåtgärder i bestånd som är påverkade av tidigare skogsbruk utförs av Sveaskog i enlighet med ekoparksplanens intentioner med den turordning och i den omfattning Sveaskog väljer. Åtgärderna kan bl a bestå av naturvårdsbränning, röjning av unggran för att gynna lövträd eller avverkning av starkt kulturpåverkade barrskogsbestånd, allt för att påskynda återgången mot naturskogslignande förhållanden.
- Restaureringsåtgärderna planeras och genomförs av Sveaskog efter objektvisa samråd med länsstyrelsen.
- Bränning skall inte ske på någon av de mindre öar som är särskilt iordningställda för besökare eller öar med häckande fiskgjuse eller lärkfalk.

Skötselområde 2: Skogsmark som i dag inte är västlig taiga. 126 ha

---

Beskrivning

Skogarna i denna skötselgrupp består i huvudsak av unga granskogar som etablerats efter avverkningar för 15 till 30 år sedan, En annan del består av skogar i åldern 30 – 60 år som till stor del tillkommit genom granplanteringar på tidigare åker- och betesmarker.

Flertalet av bestånden växer på mycket högproduktiv skogsmark. Den äldre gruppen har oftast röjts eller gallrats medan den stora delen yngre bestånd inte varit föremål för någon åtgärd efter plantering vilket gör att de har ett betydande inslag av lövträd.

Mål

Sveaskogs mål för dessa yngre bestånd är enligt ekoparksplanen att de på lång sikt skall kunna lämnas till fri utveckling mot naturskogar som innehåller betydande andel lövträd. Vägen dit är dock lång och förutsätter restaureringsåtgärder i form av röjningar, avverkningar ock i några fall bränning.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av skogsmark är minst 126 ha varav en del efter åtgärder påbörjat utvecklingen mot naturskog år 2025.

- Skogsbestånden lämnats till fri utveckling eller varit föremål för restaureringsåtgärder med inriktning mot naturskogsförhållanden i enlighet med intentionerna i Sveaskogs ekoparksplan.

Skötselåtgärder:

- Restaureringsåtgärder i dessa starkt kulturpåverkade ungskogar utförs av Sveaskog i enlighet med ekoparksplanens intentioner med den turordning och i den omfattning Sveaskog väljer. Åtgärderna kan bl a bestå av naturvårdsbränning, röjning av unggran för att gynna lövträd eller avverkning av starkt kulturpåverkade barrskogsbestånd, allt för att påskynda återgången mot naturskogsliknande förhållanden
- Restaureringsåtgärderna planeras och genomförs av Sveaskog efter objektvisa samråd med länsstyrelsen.

Skötselområde 3. Vattenområde 1 639 ha

Beskrivning

Den del av Vätterns vattenområden som ligger inom skärgården och därmed i reservatet består av förhållandevis grunda och vindskyddade vattenområden. Djupet i de större fjärdarna är i allmänhet mellan 7 och 15 meter och de djupen går ofta ända in mot öarnas stränder. Områden som är så grunda att de medger bladvass och flytbladsväxter förekommer på många ställen, främst intill de större öarna, men totalt sett utgör dessa grundområden en mycket liten andel av vattenområdena i reservatet.

Längs den sydöstra gränsen är förhållandena helt annorlunda, inte för att det är så mycket djupare, utan därför att den öppna Vättern där ligger på med full kraft. Bottnar och stränder är här helt urspolade och vegetationen på öarna börjar ofta först flera meter över sjöns yta.

Vattnet inne i skärgården är kanske inte lika klart som ute i stora sjön och temperaturen i vattnet är under sommaren lite högre och mindre varierande men i stort sett är det Vätterns förhållanden som gäller.

Fågelarter som omfattas av EU's fågeldirektiv och direkt är beroende av vattenområdena är storlom och fiskgjuse. Storlommens status är svårbedömd då den är svårinventerad under häckningstiden. Ofta ses något enstaka par under förhållanden som antyder häckning medan det senare på sommaren ses grupper på 5 – 10 och vid något tillfälle upp till 25 vuxna fåglar men sällan med ungfåglar. Fiskgjusen behandlas också under skötselområde 1.

De topografiska och hydrologiska förutsättningarna påverkas inte av landhöjningsprocesserna men väl av den komplicerade flerårsreglering som kraftverksintressena bedriver i Vättern med stod av gammal vattendom. Vattenståndsförändringarna kan därför inte påverkas av naturvårdsintresset trots den ganska stora påverkan den har. Samma gäller de faktorer som påverkar vattenkvaliteten i sjön och som de senaste 30 åren haft en starkt positiv utveckling.

Vad som däremot kan påverkas genom reservatets regelsystem är de störningar på fågellivet som besökare i reservatet gör sig skyldiga till vid enstaka tillfällen Erfarenheterna de senaste åren visar att i genomsnitt ett av de fyra till fem paren misslyckas med häckningen som ett resultat av störningar.

Mål

Målet med vattenområdet i detta sammanhang är att genom information och tillsyn se till att störningarna av fågelarter i EU:s fågeldirektiv begränsas så att häckningarna lyckas.

Stensimpans förekomst och status är så okänd att målet måste vara att genom specialinventeringar klarlägga förhållandena kring denna art.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppfyllda:

- Utbredningen av det naturligt oligo-mesotrofa vattenområdet (3130) inom reservatet är 1 693 ha.
- Storlom (A002) häckar regelbundet varje år.
- Stensimpa förekommer i området.

Skötselåtgärder:

- Inga

Skötselområde 4. Friluftsliv med anläggning och skötsel av anordningar för besökare.

Beskrivning

Erfarenheterna visar att de lägerplatser med toalett, sopkärl, eldstad och tälytor som finns på sju öar fungerar bra för besökarna och starkt medverkar till att minska slitaget på andra öar.

Lägerplatserna skall därför behållas och utökas och förbättras främst när det gäller eldplatserna. Anmärkningsvärt är att de kombinerade toalett och sophus, sopmajorna, som byggdes för mer än 30 år sedan fortfarande är i gott skick.

I gott skick är däremot inte de informationstavlor, skyltar och gränsmarkeringar som sattes upp vid reservatbildningen – informationssystemet måste göras om från grunden.

Grönön som är den skogsbiologiskt kanske mest spännande av de större öarna, har kommit att bli det huvudsakliga besöksmålet för den passagerarbåt som tar ut besökare i skärgården. Det stigsystem som finns på ön passar inte med den nya utgångspunkten på den sydvästra udden och behovet av stigslingor därifrån med olika längder. Det finns också ett intresse från kommunen och andra att bygga ut en lägerplats där så att den blir anpassade för rörelsehindrade.

Inplanteringen av signalkräfta i Vättern har lett till ett mycket starkt bestånd som delvis nyttjas för en ny sorts friluftsliv där naturvärdena är av underordnat intresse för besökarna, det är bara kräftorna som lockar. En fjärdedel av alla besöksdagar i reservatet grundas i dag på kräftfiske. Det kräftfiske som utgår från de enskilda fiskevattensttsägarna är hanterligt och kan inpassas i skötseln av reservatet medan det fria kräftfiske som sker ute på allmänt vatten skapar problem i form av nedskräpning, eldning och slitage på reservatets yttre öar som är svåra att hantera.

Mål

Målet är att huvuddelen av de besökare som besöker reservatet väljer att vistas på de öar som är iordningställda som lägerplatser och att därigenom slitaget på andra öar begränsas. På lägerplatserna skall det utöver toaletter och sopkärl även finna information om reservatet samt välordnade eldplatser. Målet är också att, genom ett ökat antal nya iordningställda eldplatser samt viss utläggning av ved, problemet med uppeldning av vindfällan och torrträd begränsas till ett minimum.

Antalet sopkärl är dimensionerade så att extra tömningsrundor beroende på överfulla kärl på enstaka platser inte behövs.

Den begränsade tillgängligheten för dem som saknar båt i Vättern kan bäst lösas genom ökad kanot- och båtuthyrning som dock inte kan vara en fråga för reservatförvaltningen att lösa. Däremot kan inom ramen för reservatförvaltningen tillgängligheten förbättras för de grupper som kommer ut med passagerarbåt. Målet är att landstigningsmöjlighet finns på Grönön och att ett uppmärkt stigsystem anpassat till landstigningsplatsen är anlagt på ön.

Organiserat kräftfiske ska kunna förekomma utan att detta medför problem med spontana lägerplatser, eldplatser och eldning av död ved.

Om 10 år är lägerplatsöarna något mera slitna än nu medan övriga öar inte har annat än punktvis slitage liksom nu.. Då har också frågorna kring kräftfisket lösts på sådant sätt att ännu fler kan besöka området för att fiska kräftor i organiserade former utan att detta skadar naturvärdena.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppfyllda:

- Informationstavlor finns på varje ö med lägerplats för besökare samt i större småbåts-hamnar och vid iläggningsramper för småbåtar i Askersunds kommuns del av Vättern.
- Minst 8 öar är iordningställda för besökare med bl a toaletter, sopställ och eldplatser. På ytterligare 5 öar finns sopställ och eldplatser.
- En av besöksöarna, Grönön; är iordningställd för att ta iland rörelsehindrade besökare samt för att ta emot större grupper besökare från passagerarbåtar.
- Ett system med markerade strövstigar med tre olika långa slingor på sammanlagt ca 3,5 km finns på Grönön med utgångspunkt från lägerplatsen i sydväst.
- Det fria handredskapsfisket eller motsvarande bestämmelser medför att det är fritt för alla besökare att utöva fritidsfiske.

Skötselåtgärder:

- Tillsyn, skötsel av besöksanordningarna samt tömning av sop- och latrinkärl skall ske regelbundet och efter behov under sommarsäsongen. på samma sätt som tidigare. I samband med tömningen skall uttransport av ved till eldplatserna återinföras som standard för att förhindra att besökarna ger sig på vindfällan och annan död ved.

- Det nya systemet med informationsskyltar i reservatet och i småbåthamnarna skall vara genomfört till sommaren 2007.
- Eldplatserna på befintliga lägerplatser skall utökas något i antal och byggas upp med murad eldstad av sten och sittring av stockar som är märkta på sådant sätt så det klart framgår att det är en av de ”anvisade eldplatser” som anges i föreskrifter, på skyltar och i foldrar. Vid de eldplatser som ligger närmast sopkärnen på varje ö skall små enkla vedskydd byggas. Upprustningen av eldplatserna skall vara genomförd till sommaren 2008.
- Den nya toaletten på St Hjortholmen fungerar bra men är otillräcklig för den stora mängden besökare, vilket i ännu högre grad gäller sopställen. Ytterligare ett toalettus i samma stil behöver därför byggas bredvid det gamla, samtidigt som antalet sopställ ökas från två till minst åtta. Antalet sopställ skall ökas till sommaren 2006 och den andra toalettbyggnaden skall finnas till 2009.
- Sopstället på Grönöns sydostspets dras in samtidigt som nya sopställ sätts ut på den låga, hårt slitna holmen i ögruppen Pulsarna, Skogsholmarna, och Ångsholmens nordostspets. I anslutning till dessa sopkärl byggs också nya eldplatser. Dessa anordningar skall vara klara till sommaren 2006 resp 2008.
- Befintliga sopställ på L Däkholmen och Enholmen skall kompletteras med eldstäder till sommaren 2008.
- Ett nytt område med besöksanordningar av samma typ som på övriga besöksöar med toalett, sopkärl och eldplatser skall ställas i ordning på sydvästra delen av Grönön till sommaren 2006. Toaletten skall byggas där infiltration kan ordnas, (efter godkännande av miljöförvaltningen i Askersund). Omläggning och förbättring av stigsystemet på Grönön skall ske till sommaren 2006.
- Planering och utbyggnad av lägerplatsen på Grönön, så att den blir lämplig för rörelsehindrade och större besöksgrupper, skall göras etappvis och i den takt som delfinansiering med externa medel kan ordnas. En förutsättning är att huvudmannskapet för anordningarna för rörelsehindrade lösts innan arbetena påbörjas.

4. Uppföljning

4.1 Uppföljning av skötselåtgärder

- De av länsstyrelsen anlitate entreprenörer som svarar för nyanläggning och underhåll av serviceanordningar samt skyltning ansvarar för dokumentation av utförda åtgärder.
- Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet av varje år.

4.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen svarar för att uppföljning av bevarandemål sker var 6:e år för:

- Informationsskyltar

- Besöksanordningar inklusive strövstigar.

Länsstyrelsen svarar för att uppföljning av bevarandemål sker vart 10:e år för:

- Fågelarterna fiskgjuse, storlom, berguv och lärkfalk
- Stensimpa

Länsstyrelsen svarar för att uppföljning av bevarandemål sker vart 20:e år för:

- Utbredningen av marktyper
- Utbredningen av skog som uppfyller kraven för ”västlig taiga”

Parametrar och mått framgår av preciseringarna av bevarandemålen för respektive skötselområde.

5. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet	Finansiering
Nya informations- skyltar	2007	Lägerplatsöar och hamnar	1	Reservatanslag
Upprustning eldplatser	2008	Lägerplatsöar	2	Reservatanslag
Ytterligare en toalett	2009	Stora Hjortholmen	2	Reservatanslag
Komplettering med flera Sopställ	2006	Stora Hjortholmen	1	Reservatanslag
Nya sopställ + eldplatser	2006/2008	Tre öar utan toa	1	Reservatanslag
Nya eldplatser	2008	Två öar med bara sop- ställ		
Ny lägerplats med toa + sopställ+eldstad Grönön	2006	Grönön	1	Reservatanslag
Nya strövstigar Grönön	2006	Grönön	1	Reservatanslag

Utbyggnad av lägerplatsen på Grönön för rörelsehindrade m fl	När finansieringen är klar	Grönön	2	Externa medel Sveaskog + kn
Skötsel besöksanordningar	Årligen	Område friluftsliv	1	Reservatanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Årligen	Hela reservatet	1	Reservatanslag
Uppföljning av bevarandemål	Skyltar o besöksanordn var 6 år övriga mål 10/20 år	Hela reservatet	1	Reservatanslag
Biotopvårdande Restaurering av Skogsbestånd	I den takt Sveaskog väljer	Skötselområde 1 + Skötselområde 2		Sveaskog

---

Bilagor

Kartor med skötselområdena 1 + 2 inlagda

Karta med föreslagna besöksanläggningar inlagda.

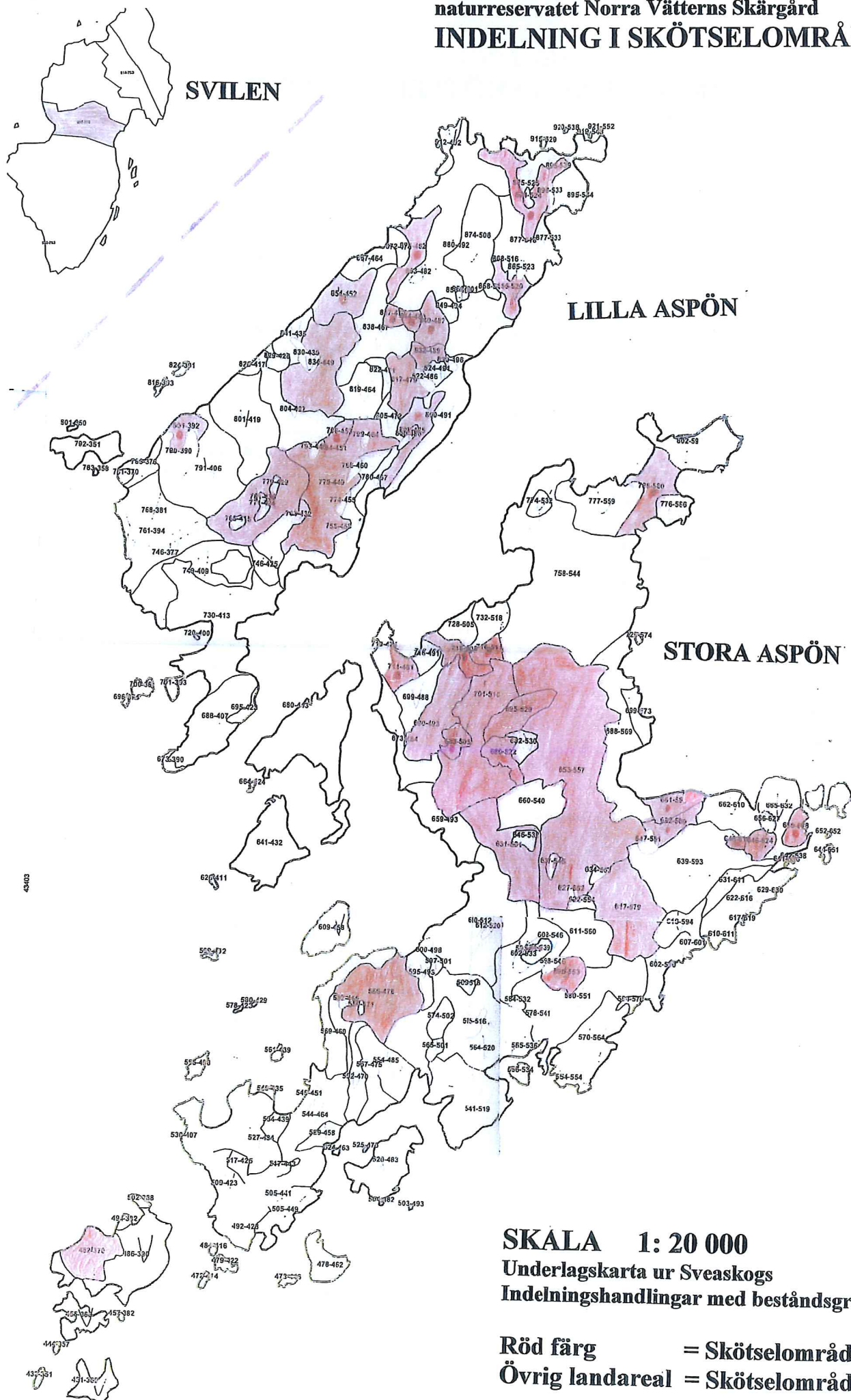
Karta över strövstigar på Grönön

Skiss över lägerplats för rörelsehindrade m fl på Grönön

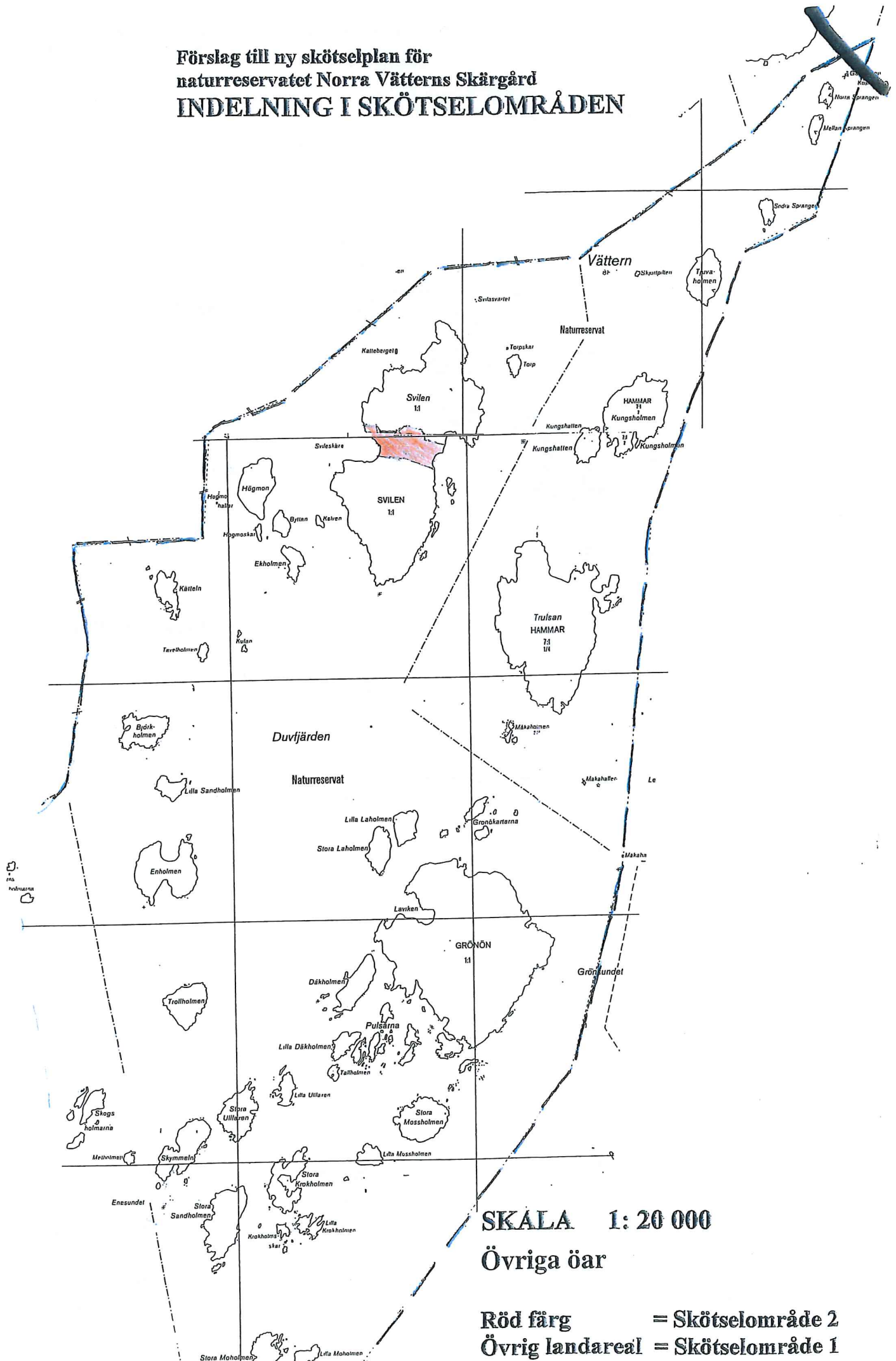
Förslag till ny skötselplan för
naturreservatet Norra Vätterns Skärgård
INDELNING I SKÖTSELOMRÅDEN

SKALA 1: 20 000
Underlagskarta ur Sveaskogs
Indelningshandlingar med beståndsgränser.

Röd färg = Skötselområde 2
Övrig landareal = Skötselområde 1

Förslag till ny skötselplan för
 naturreservatet Norra Vätterns Skärgård
INDELNING I SKÖTSELOMRÅDEN

SKALA 1: 20 000

Övriga öar

Röd färg = Skötselområde 2

Övrig landareal = Skötselområde 1

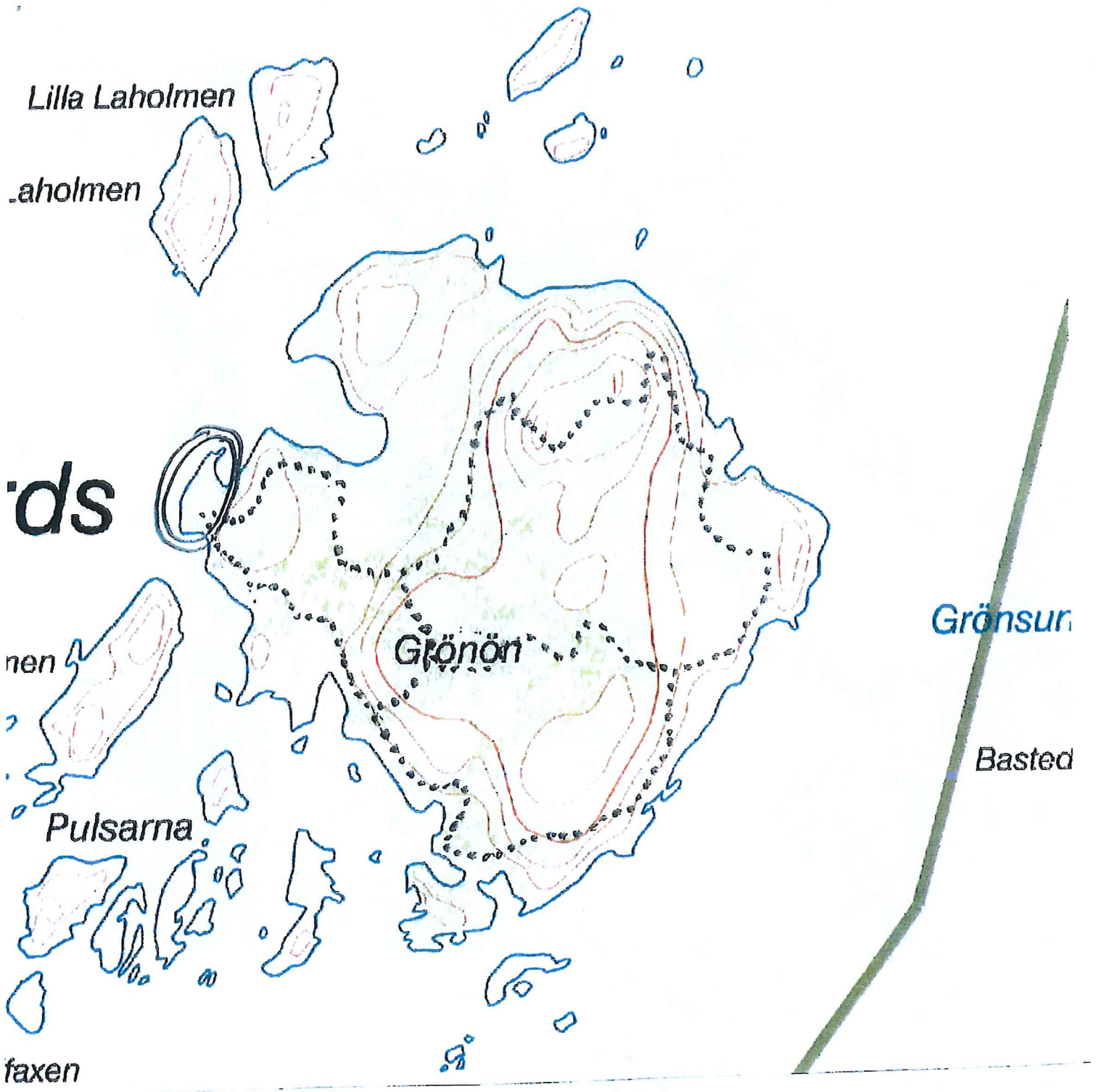

Naturreservatet Norra Vätterns skärgård
Förslag till skötselplan 2005

Karta med befintliga och föreslagna
anordningar för besökare

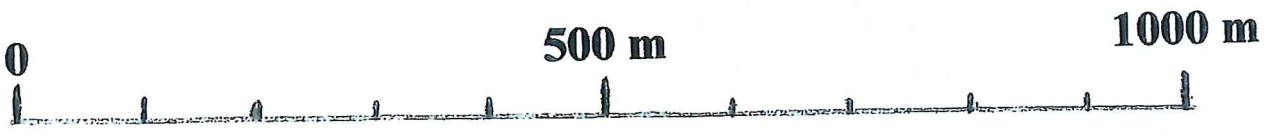
- Båthamn
- Eldstad
- Soptunna
- Toalett
- Tältplats
- Strövstigar på Grönön
- Reservatsområde

**Naturreseptatet Norra Vätterns skärgård
Bilaga till "Förslag till skötselplan"**

- **Föreslagen plats för "Lägerplats Grönön"**
- **Föreslagna strövstigar på Grönön**

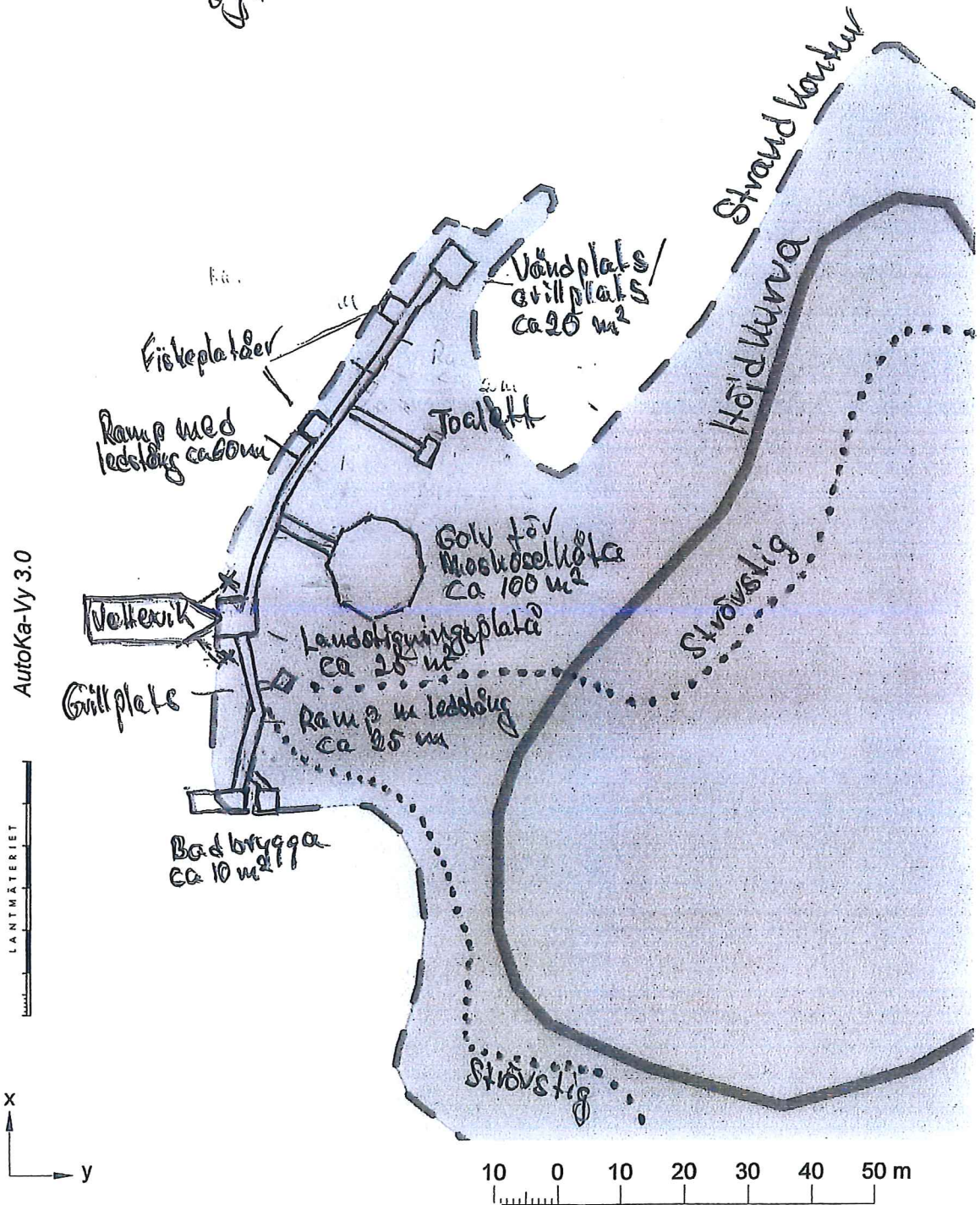

holm

Handicap anpassade besöksanordningar Grönolägeret i NR, Norra Vätterns skärgård

Första plats

Naturreservatet Norra Vätterns skärgård Skala 1:1000
Bilaga till "Förslag till skötselplan"
(Utdrag ur arbetshandlingar tillhörande Askersunds
kommuns arbetsgrupp för lägerplats för rörelsehindrade)

GOJA

5114-13224-2085

Fasställelse av stöbetplaner

Avsl. 2007-05-03